

2011

**Norrbottens första år med
kultursamverkansmodellen**

NORRBOTTENS KULTURPLAN

2012-08-22

*Elisabeth Lax
Divisionschef
Division Kultur och utbildning*

*Annette Kohkoinen
Utvecklingsledare
Division Kultur och utbildning*

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Inledning	5
Utvärderingens fokus	5
Frågeställningar	6
Material	6
Definition av utvärdering	6
Utvärderingens syfte, metod och mål	7
Intern utvärdering	7
Avgränsningar	7
Bakgrund	8
Nationellt	8
Regionalt	9
Norrbottnens kulturplan- en Masterplan	9
Relation till andra styrdokument	11
Dialogprocesserna	11
Kommunbesök	11
Kommun- och landstingsträff	12
Temadialoger/Dialogforum med konstater	12
Kulturberedning	12
Samråd	12
Organisationsbesök	13
Enskilda möten och nätverk	13
Uppföljning av dialogerna	13
Mål och måluppfyllelse	14
Nationella kulturpolitiska mål och landstingets vision	15
Tre övergripande regionala mål	15
• Stabilare infrastruktur	16
• Tillväxt	16
• Barn och ungas delaktighet och påverkansmöjligheter	17
De prioriterade områdena	18
Områdesvisa mål	19
Två prioriterade konstområden: bild- och formkonst och dans	20
Jämställdhet, mångfald, tillgänglighet	20
Metod för kulturplanens genomförande	21
Information och kommunikation	24
Resultat och effekter	24
Direkta resultat	26
Effekter	27
Nyttoaspekter	28
Framgångsfaktorer och kritiska faktorer	28
Ekonomisk redovisning	28
Kvantitativ redovisning	29
Analys och reflektioner för framtiden	29
Diskussion	31
Referenser	33

1. Sammanfattning

Kultursamverkansmodellen och Norrbottens kulturplan utvärderas tillsammans med övriga län och regioner på en nationell nivå. För att även kunna dra slutsatser för en vidare utveckling ur ett regionalt perspektiv har denna uppföljning genomförts. Fokus har legat på den regionala nivån och länets behov av utvärdering. Den innebär ett försök att ta ett helhetsgrepp om måluppfyllelse, resultat, effekter, dialoger, metod och själva dokumentet kulturplan. Det övergripande syftet med utvärderingen har varit lärande: vi själva ska lära oss av det arbete som pågår. Målet är att dokumentet ska fungera som stöd i beslutsprocesser. Metoden för utvärderingen har framför allt varit närläsning av *Kulturplan 2011-2013 NORRBOTTEN* samt närstudie av arbetsgruppernas material och uppföljningsgruppens dokument om måluppfyllelse. För att studera resultat och effekter har vi använt oss av den så kallade enkla systemmodellen. Teoretiskt stöd har hämtats i Evert Vedungs *Utvärdering i politik och förvaltning* samt Ove Karlsson Vestmans *Utvärderandets konst*. Som bilaga finns att tillgå Dokumentet Uppföljning av mål i Kulturplanen 2011- 2013 för 2011.

Norrbotten, ett av de fem pilotlänen, har satsat mycket på dialogerna och dessa har också burit frukt, inte minst i det förtroendefulla arbetet med länets kommuner. Detta kan sägas vara en framgångsfaktor liksom den politiska kulturberedningen med representanter från landsting och kommunförbund. Norrbottens val att arbeta med 10 arbetsgrupper, där drygt 50 personer från regional nivå, kommunal nivå, civilsamhälle och sakkunniga, har bidragit till den positiva kulturutvecklingen. Aldrig tidigare har olika aktörer träffats under så strukturerade former och utbytt erfarenheter och idéer. Ännu återstår att se långsiktiga effekter av arbetsgruppernas arbete. Dialogerna och metoden för kulturplanens genomförande har rönt nationell uppmärksamhet. De största kritiska faktorerna är arbetets stora omfattning samt de begränsade ekonomiska medlen som idag ingår i den så kallade kofferten. En annan faktor är hur lågan med kulturarbetet ska hållas levande när den första ”ivern” lagt sig. Påtagligt är att information och kommunikation är av stor betydelse; både inåt i organisationen och utåt till medborgare.

I kulturplanen finns drygt 50 mål och prioriteringar. Av de tre övergripande regionala målen har insatser rörande den kulturella infrastrukturen nått längst. Här kan nämnas projekten *Konstmuseet i norr* och *Kraftcentrum för ny musik*, digitaliseringen av länets biografier, dansutredningen och undersökningarna kring turnéstöd och arrangörskap. Dessutom har det aktivt arbetats med *Ett bibliotek 2013*. Insatser för att nå målet rörande kulturens roll i den regionala utvecklingen och tillväxten behöver förtydligas och det som görs måste kommuniceras. Några exempel på insatser: *Danspoolen*, ökat antal arbetstillfällen för kulturskapare inom *Konstmuseet i norr* och *Kraftcentrum för ny musik*, *Digital live arena* och projektet *Krenova*. Det tredje målet att erbjuda barn och unga ökad delaktighet och påverkansmöjligheter på kulturutbudet i länet är det mål som är i störst behov av utveckling. Det är avgörande att hitta bra mötesplatser och kommunikationskanaler med målgruppen. Arbetet med barn och unga framhävs i kulturplanen, men tydliga mål saknas. I divisionsplanen, som omfattar institutioner och i viss mån konsulenter, finns en del mätetal rörande barn och unga, men även dessa behöver utvecklas och definieras tydligare.

För att den regionala kulturpolitiken ska bli tydlig och för att insatserna ska få en samlad verkan har, förutom de tre ovanstående grundförutsättningarna för arbetet, också sex områden formulerats där insatser kan få en påtaglig betydelse för de övergripande målen.

De prioriterade områdena är:

- Insatser för att utveckla den kulturella infrastrukturen och utveckla arbetet på våra institutioner
- Insatser för att stärka de nationella minoriteternas kulturliv i Norrbotten
- Insatser för att utveckla arbetet med kultur och hälsa inkluderat ett folkhälsoperspektiv
- Insatser för att utveckla arbetet med läns- och landsövergripande projekt
- Insatser för att utveckla ett centrum för ny musik
- Insatser för att stödja det civila samhällets och de ideella krafternas arbete för kultur

Av de sex prioriterade områdena behöver framför allt insatserna för att stödja det civila samhällets och de ideella krafternas arbete för kultur ytterligare arbete. En utveckling av den kulturella infrastrukturen kan uppfattas vara i påtaglig utveckling i länet.

I kulturplanen finns två prioriterade konstområden: bild- och formkonst samt dans. För båda dessa konstarter har tydliga aktiviteter genomförts, inte minst *Konstmuseet i norr* samt dansutredningen.

Förbättringar rörande jämställdhet, mångfald och tillgänglighet är önskvärda.

För 2011 har länets kultur inom kultursamverkansmodellen tillförts 147 249 900 kr från stat, landsting och kommuner. Nya medel som tillförts är 7 746 420 kr. Arbetet med kultursamverkansmodellen har skapat engagemang och stimulans. Kunskapen om kultur har ökat hos både tjänstemän och politiker. Kulturfrågor har oftare varit uppe på den politiska agendan både regionalt och kommunalt. Den kulturpolitiska organisationen och därmed medborgarperspektivet har stärkts tack vare kulturberedningen. Kulturen i Norrbotten har på olika sätt varit betydligt mer synlig under 2011 än tidigare. Detta bidrar till att göra länet mer attraktivt. En utmaning är att i än högre grad nå enskilda medborgare och kulturskapare.

Sammanfattningsvis kan sägas att:

- flera kulturutvecklande processer, på olika nivåer, är igång i Norrbotten
- det för framtiden är viktigt att förtydliga mål och insatser för de övergripande regionala målen. Framför allt gäller detta målen rörande tillväxt samt barn och ungas delaktighet och påverkansmöjlighet på kulturutbudet
- på grund av tidsbristen för skrivandet av kulturplan blev vissa områden föremål för begränsningar i behandling vilket behöver åtgärdas i kommande planer
- det är viktigt att arbeta vidare med information och kommunikation

2. Inledning

2.1 Utvärderingens fokus

Utvärderingens fokus har legat på den regionala nivån och regionens behov av utvärdering. Utvärderingen har försökt ta ett helhetsgrepp om måluppfyllelse, resultat, effekter, dialoger, metod och dokumentet *Kulturplan 2011-2013 NORRBOTTEN*. Långsiktiga effekter är svåra att se redan efter ett år och därför är det viktigt att läsa rapporten med det i minnet. En del resultat är inte uppnådda under 2011 utan har uppnåtts en bit in på 2012. Vi har valt att ta med dessa resultat och resonemang ändå.

I denna rapport fokuserar vi på kulturplanen och kultursamverkansmodellen som ju är starkt förknippade med varandra. Dock är det viktigt att påpeka att alla områden som finns med i

Kulturplanen inte ingår i den så kallade kofferten. Kofferten innebär att statens anslag till viss regional kulturverksamhet fördelas direkt av landstingen/regionerna. Grundtanken med kultursamverkansmodellen är att fördelningen av statens anslag till regional kulturverksamhet ska göras så nära medborgarna som möjligt. En annan tanke med modellen är att skapa förutsättningar för utveckling och nytänkande inom regional kulturverksamhet och samtidigt ge utrymme för regionala prioriteringar.

2.2 Frågeställningar

- Hur långt har Norrbotten kommit gällande måluppfyllelse?
- Vilka resultat och effekter kan ses efter ett år?
- Hur har dialogerna fungerat?
- Metoden som Norrbotten valt – fungerar den?
- Hur mycket nya ekonomiska resurser har kommit länet till del?
- Hur mycket nya ekonomiska resurser har regionen och kommunerna bidragit med?
- Har någon omfördelning skett av koffertmedel och hur har den regionala fördelningen sett ut?
- Vilka framgångsfaktorer och kritiska faktorer kan tydas?

2.3 Material

Som material för rapporten har följande använts:

- bedömning av uppnådda mål. Ett dokument som arbetsgruppen för uppföljning tagit fram med och som diskuterats med den politiska kulturberedningen, kulturtjänstemännen i kommuner och landsting gemensamt, ledningen för Division Kultur och utbildning, styrgruppen för kulturplanen samt arbetsgrupperna. Från en rad möten finns även skriftligt material som grund för bedömningen.
- Kvantitativ redovisning som inlämnats till Statens Kulturråd i maj 2012
- Redovisning till Myndigheten för kulturanalys
- Ekonomisk redovisning
- Dokumentet *Kulturplan 2011-2013 NORRBOTTEN*
- Enkäter skickade till deltagare på dialogmöten
- Enkäter skickade till kulturberedningens politiker
- Samtal, intervjuer
- Litteratur om utvärdering, framför allt Evert Vedungs *Utvärdering i politik och förvaltning* samt Ove Karlsson Vestmans *Utvärderandets konst*
- Material från lärplattformen "Kulturdialoger" inom Reglab¹

2.4 Definition av utvärdering

I den här rapporten håller vi oss till Evert Vedungs definition av utvärdering.

*Utvärdering= en noggrann bedömning i efterhand av utfall, slutprestationer, förvaltning och beslutsinnehåll samt organisering av offentlig verksamhet, vilken tänkes spela en roll i praktiska beslutssituationer.*²

Detta innebär att utvärderingen ska underlätta framtida beslut, vilket också är ett av målen med den här rapporten. Vidare skriver Vedung att "utvärdering blickar tillbaka och bedömer det som redan beslutats, pågår eller avslutats" samt att en utvärdering är en noggrann och systematisk efterhandsbedömning.³ I detta fall tittar vi alltså på något som pågår, det vill säga

¹ Reglab är ett forum för lärande om regional utveckling där lärprojekt är verksamhetens kärna, www.reglab.se

² Evert Vedung, *Utvärdering i politik och förvaltning*, sid 22 ff (Studentlitteratur, 2009)

³ Ibid

arbetet under den pågående kulturplanepreioden(mer om det nedan). Ove Karlsson Vestman skriver att en utvärdering är mer än en beskrivning eftersom den också ska innehålla en form av bedömning och konklusion om fördelar och brister hos det som utvärderas. Ibland kan en utvärderare även ge förslag till åtgärder⁴ och det försöker vi också göra. Utvärdering innebär just värdering, till skillnad mot uppföljning som är insamling av data och ett verktyg för att se hur verksamheten ser ut och fortlöper.⁵

2.5 Utvärderingens syfte, metod och mål

Det övergripande syftet med den här utvärderingen är lärande, det vill säga en utvärdering som görs under arbetets gång. Detta är ett sätt att arbeta som blir allt vanligare, inte minst inom Europeiska unionen. Man vill kunna påverka projekt som pågår och inte enbart se på dessa i efterhand. Genom den här utvärderingen vill vi främja och positivt understödja påbörjade förändringar.⁶ Vi har valt att göra en form av utvecklingsbedömning, det vill säga se på jämförelser över tid men även jämförelse mot ideal, det vill säga mål, kriterier. För att studera resultat och effekter har vi valt att använda den enkla systemmodellen.⁷ En närstudie och reflektioner av dokumentet *Kulturplan 2011-2013 NORRBOTTEN* har varit en viktig metod.

Idealet för att bedöma är att studera en avgränsad insats med tydligt mätbara resultat och effekter. Dock ser verkligheten inte ut så utan oftast pågår parallella processer och insatser med flera resultat och effekter. Detta är viktigt att komma ihåg vid bedömning.

Rapporten är den första för Norrbottens kulturplan och därmed kommer utvecklingsbedömningen att vara tydligare i kommande rapporter. Den primära målgruppen är landstingsstyrelsen, kulturberedningen och politiker och tjänstemän i landsting och Norrbottens kommuner. Målet är att dokumentet ska fungera som ett stöd för framtida beslut och prioriteringar.

2.6 Intern utvärdering

Vi har valt att göra en intern utvärdering. Sannolikt hade andra fakta och synpunkter framkommit om vi haft en extern utvärderare. Utvärderingen görs med ett lärande syfte; vi själva ska lära oss i vårt arbete och se på områden vi behöver utveckla. En av de största fördelarna med att göra en intern utvärdering är samlandet av kunskap och kompetens inom den egna organisationen. En önskan är att den första kulturplanepreioden (2011-2013) ska utvärderas av en extern utvärderare. Norrbotten är ett av de första länen som ska utvärdera och utvärderas och erfarenheten utanför de som direkt arbetar med modellen är mycket begränsad. Detta innebär att det är relativt svårt för utomstående, som ej varit med i processen från början, att göra en utvärdering. I en lärande utvärdering är det viktigt att se på framgångsfaktorer och kritiska faktorer.

2.4 Avgränsningar

Vi har valt att titta på måluppfyllelse gällande de tre övergripande regionala målen, insatser för stabilare infrastruktur samt de sex prioriterade områdena. Vi har inte tagit med kommunernas uppnådda effekter i form av till exempel interkommunala samarbeten eller kulturutveckling och projektaktiviteter i Norrbottens kommuner. Vi har inte heller räknat med antal arbetade timmar i den ekonomiska redovisningen. Ej heller kommunala initiativ med

⁴ Ove Karlsson Vestman, *Utvärderandets konst*, sid 27 (Studentlitteratur, 2011)

⁵ Ibid, sid 24-25

⁶ Ibid sid 27

⁷ Ibid

utgångspunkt i kultursamverkansmodellen. Inför framtida utvärderingar hoppas vi kunna studera protokoll från den politiska verksamheten för att se hur ofta kulturfrågor varit uppe på agendan i jämförelse med innan kultursamverkansmodellens inträde. Detta gäller både på den regionala och den lokala nivån. Vidare vill vi genomföra intervjuer med det civila samhället och enskilda kulturarbetare när vi gör utvärderingar. Dock ska påpekas att det i arbetsgrupperna, vid dialogmöten med kulturutövare och i enkätsvaren som vi sammanställt efter dialogmöten finns representanter från ovan nämnda grupper.

3. Bakgrund

3.1 Nationellt

I juni 2007 beslutade regeringen att tillsätta en kommitté för att utreda kulturpolitiken. *Kulturutredningens* slutbetänkande lades fram i februari 2009. Betänkandet sändes ut på remiss 2009-02-19 och propositionen *Tid för kultur* överlämnades till riksdagen i september 2009. I oktober 2009 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare, med uppdrag att utarbeta ett förslag till införande av den nya modell för fördelning av statliga medel till kulturverksamheter på regional och lokal nivå, som presenterats i propositionen *Tid för kultur*. I december 2009 fattade riksdagen beslut om bland annat nya kulturpolitiska mål, en ny modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet samt inrättandet av en ny myndighet för analys och uppföljning inom kulturområdet 2011. I februari 2010 överlämnades betänkandet *Spela samman* till regeringen. Betänkandet sändes ut på remiss 2010-03-08, för att besvaras senast 2010-06-04. I betänkandet föreslogs Norrbotten till mottagare av den nya modellen. De övriga fyra aktuella regionerna hade tidigare varit omnämnda som möjliga ”piloter” för en ny modell.

Den 12 oktober 2010 lämnade regeringen budgetpropositionen för år 2011 till riksdagen med förslag om en ny kultursamverkansmodell, inklusive förslag om införande av en ny lag om medelstillelning, samt om en förordning i anslutning till denna. Riksdagen sade den 8 december 2010 ja till propositionen.

Kultursamverkansmodellen infördes 2011. Första året ingick Region Skåne, Region Halland, Region Gotland, Västra Götalandsregionen och Norrbottens läns landsting. Ytterligare elva regioner/landsting är med från och med 2012: Blekinge, Kronoberg, Kalmar, Jönköping, Östergötland, Södermanland, Örebro, Västmanland, Jämtland, Västerbotten och Västernorrland. Från 2013 avser Dalarna, Gävleborg, Uppsala och Värmland att gå in i modellen. Stockholm avvaktar.

I samband med modellens införande bildades ett nationellt samverkansråd där Statens kulturråd (Kulturrådet) är ordförande. Rådet ska främja en statlig helhetssyn på den regionala kulturverksamheten och ger synpunkter på de regionala kulturplanerna inför Kulturrådets styrelses beslut om medelstillelning, samt tar del av regionernas årliga uppföljning.

Medlemmar i rådet är Svenska Filminstitutet, Konstnärsnämnden, Kungliga biblioteket, Länsstyrelserna genom Länsstyrelsen Södermanlands län, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksarkivet, Riksantikvarieämbetet och Riksteatern.⁸

⁸ Ur Myndighetens för kulturanalys rapport ” Kultursamverkansmodellen. En första utvärdering. Rapport 2012:1”

3.2 Regionalt

Norrbottnen var, som nämns ovan, en av de fem pilotregionerna/länen. Under perioden mars 2010 till oktober 2010 skrevs kulturplanen, ett villkor för deltagande i kultursamverkansmodellen. Det gjordes under stor tidspress. Dessutom fanns inga tydliga riktlinjer att följa, varken för process eller kulturplan. Först den 22.6 2010 svarade Statens Kulturråd till Kulturdepartementet på sin syn på uppdrag och på utformning av modell och kulturplaner.

Tidigt togs beslutet att göra en plan för hela kulturområdet i Norrbotten, även om de aktuella statliga medlen som skulle fördelas enligt den nya koffertmodellen endast berörde sju områden. Fördelarna med en masterplan, mer om detta nedan, var bland annat att ett helhetsgrepp om kulturområdet kunde tas, mål för områdena formuleras och prioriteringar göras som var genomgripande för länets kulturliv. Med detta följde också utvärderingsmöjligheter som aldrig tidigare existerat. Dialog genomfördes med bild- och formkonstutövare, kulturverksamma inom litteratur, teater, dans, musik, nationella minoriteter och folkbildning samt institutionernas företrädare. Samtliga kommuners politiska företrädare samlades under maj månad 2010 för att ta ställning till föreslagna prioriteringar för kulturplanen. Parallellt med dialogprocesserna pågick skrivandet. På politiskt initiativ skapades en kulturberedning med nio politiker från landstingsstyrelsen och åtta politiker (varav 5 kommunalråd) representerande Kommunförbundet och därmed Norrbottens kommuner. Norrbotten valde alltså att tillsätta en politisk beredning för att på bästa sätt behandla kulturplanen inför landstingsstyrelsens beslut den 27 oktober 2010. Beslut om Kulturplanen tas med andra ord av Norrbottens läns landsting. De fem första regionerna/länen hade gott stöd i varandra och relationen stat- region var emellanåt intensivt i fokus i samtalen med Statens Kulturråd.

4. Norrbottens kulturplan - en Masterplan

Norrbottnen valde att skriva en så kallad masterplan, det vill säga en kulturplan som inrymmer alla kulturområden samt tvärssektoriella områden. Genom att skriva en masterplan fick länet för första gången en kartläggning och genomlysning rörande samtliga konstformer. Detta innebär att dokumentet omfattar områden som inte ingår i kofferten.

I kofferten ingår följande sju verksamhetsområden:

1. Professionell teater-, dans- och musikverksamhet
2. Regional museiverksamhet
3. Konst- och kulturfrämjande verksamhet
4. Regional arkivverksamhet
5. Filmkulturell verksamhet med särskild inriktning mot barn och unga
6. Hemslöjdsfrämjande verksamhet
7. Regional biblioteksverksamhet

I Norrbottens kulturplan prioriteras särskilt två områden: dansen och konsten. Inget av dessa områden ingår i kofferten (förutom danskonsulent och konstkonsulent) för Norrbottens del

eftersom det inte finns någon dansinstitution/länscentrum för professionell verksamhet eller konstinstitution/länscentrum för professionell verksamhet. Vid kartläggningen för kulturplanen framkom mycket tydligt behovet av att prioritera just dessa områden med anledning av den bräckliga infrastrukturen som, sannolikt, också härrör sig av att en institution saknas för respektiver verksamhet i länet.

I Norrbottens kulturplan finns följande huvudrubriker:

1. Den nationella bakgrunden
2. Norrbottens kulturella infrastruktur
3. Bild- och formkonsten i Norrbotten
4. Teatern i Norrbotten
5. Musiken i Norrbotten
6. Dansen i Norrbotten
7. Norrbottens Museiverksamhet
8. Regional arkivverksamhet i Norrbotten
9. Kulturmiljövård i Norrbotten
10. Filmkulturell verksamhet i Norrbotten
11. Hemslöjdsfrämjande verksamhet i Norrbotten
12. Biblioteksverksamhet i Norrbotten
13. Den norrbottniska litteraturen och dess författare
14. Konsulentverksamheten i Norrbotten
15. Kultur och Hälsa med Folkhälsa i Norrbotten
16. Norrbottens nationella minoriteter
17. Läns- och landsövergripande projekt och verksamheter i Norrbotten
18. Kulturskaparnas situation och villkor
19. Arrangörstöd
20. Kulturfrågornas kopplingar till andra politikområden i Norrbotten
21. Jämställdhet och Mångfald i Norrbotten
22. Kulturområdets administrativa organisation, beslutsstruktur och ansvarsfördelning inom länet
23. Ekonomiska ställningstaganden
24. Kulturplanens framtagande och förankring
25. Uppföljning

4.1 Relation till andra styrdokument

För Norrbottens läns landsting är kulturplanen ett dokument som är direkt kopplat till landstingsplanen. Kulturplanen i sin tur speglas i divisionsplanen och i basenhetsplanerna, inte minst gällande mål och prioriteringar. Kulturplanens innehåll har också bäring på kommunernas handlingsplaner för kulturverksamhet.

5. Dialogprocesserna

Norrbotten är ett vidsträckt län med långa avstånd vilket innebär speciella förhållanden i dialogprocessen. Inte minst är möjligheten att genomföra fysiska dialoger tidskrävande.

Norrbottens läns landsting har lagt ned stor vikt vid att föra dialog med kommuner, politiker, enskilda kulturarbetare, civilsamhälle, nationella minoriteter, folkbildningen och även med unga. Dock kan dialogen med unga utvecklas ytterligare vilket också är målet för 2012 och 2013. Kontinuerliga samtal har även förts mellan nationell nivå och regional nivå samt mellan regioner/län. Nedan följer en kort beskrivning av dialogformerna samt om enkäten som följt upp dialogprocessen 2011. Under 2011 har Norrbottens läns landsting, Division kultur och utbildning, träffat 800-1 000 personer i Norrbotten för att samtala om kulturplanen och kultursamverkansmodellen.

5.1 Kommunbesök

Sedan flera år tillbaka har representanter från Division kultur och utbildning årligen besökt samtliga 14 kommuner i länet för att samtala om aktuella kulturfrågor. I och med införandet av kultursamverkansmodellen strukturerades träffarna ytterligare, bland annat med frågor utsända i förväg och en genomgång av kulturplanens innehåll. Detta har medfört samtal på ett djupare plan. Förutom representanter från divisionen (divisionschef, länsmusikchef, länsmuseumchef, länsbibliotekschef, utvecklingsledare, ibland kultur och hälsastrateg, kultursekreterare och informatör) har även Norrbottensteatern, Filmpool Nord och en tjänsteman från Kommunförbundet varit delaktiga i kommunbesöken. Förhoppningsvis har länsstyrelsen möjlighet att vara med på kommunbesöken i framtiden eftersom kulturmiljöfrågor emellanåt kommer upp på träffarna och dessa, i mångt och mycket, handhas av länsstyrelsen.

Till kommunbesöken har politiker, tjänstemän, kulturarbetare, civilsamhälle och unga inbjudits. På träffarna har ca 12-40 personer deltagit från kommunernas sida. I de allra flesta fall har samtliga ovan nämnda grupper träffat landstinget samtidigt, kl 16-19. I några fall har grupperna varit uppdelade under dagen. Mötestiden ändrades efter 2010 för att tillgodose det civila samhällets önskemål och behov.

Landstinget har noterat att en hel del frågor som lyfts på kommunbesöken varit riktade direkt till kommunen. På flera håll är kommunbesöket det enda tillfälle då kommunen träffar sina kulturarbetare och civilsamhället under året. Ett önskemål från landstinget sida är att kommunen genomför en egen dialog innan landstinget kommer på kommunbesök. Detta skulle förhoppningsvis leda till ett större fokus på regionövergripande ställningstaganden mellan kommunala representanter och landstinget. Det finns ett stort värde i att centrala kommunala politiker får ta del av civilsamhällets och de enskilda kulturarbetarnas syn på utveckling och status i aktuell kommun.

5. 2 Kommun- och landstingsträff

Sedan kultursamverkansmodellens införande har träffarna mellan kommunala tjänstemän och landstingets tjänstemän intensifierats till fem till sex träffar per år mot tidigare två. På träffarna informeras och diskuteras aktuella frågor på nationell, regional och kommunal nivå. Emellanåt bjuds föreläsare in för att belysa olika ämnesområden. Under 2011 har till exempel metoden cultural planning diskuterats med stöd av föreläsare och besök av gruvföretag. Gruppen diskuterar strategiska frågor för länet och utvecklingen av kulturplanen och kulturplanarbetet. Kommun- och landstingsträffarna roterar i länet och kombineras ofta med studiebesök på den aktuella orten. Kommunsamarbetet har starkt bidragit till kulturens utveckling i länet samt varit en framgångsfaktor för kulturplanarbetet.

5. 3 Temadialoger/Dialogforum med konstater

Under 2011 har landstinget fört dialog med kulturarbetare inom teater, dans, musik och bild- och formkonst. På mötena har divisionschefen presenterat kulturplanen och sedan har gruppen diskuterat vilka behov och utvecklingsmöjligheter som finns inom respektive konstater. Inom flera grupper betonades behovet av utbildningsmöjligheter. Under hösten 2011 har även samtal förts med till exempel förläggare, hemslöjdskonsulenter, Nämnden för hemslöjdsfrågor och Filmpool Nord AB, om än dialogerna inte skett i samma form som temadialogerna. Dessutom har styrelsemedlemmarna i Folkbildningsrådet bjudits in till ett eget möte.

På temadialogerna har, förutom divisionschefen och utvecklingsledaren, landstingsstyrelsens ordförande deltagit.

5.4 Kulturberedning

Under framtagandet av kulturplanen 2010 var tidspressen mycket stor. Norrbottens läns landsting valde att skapa en kulturberedning som alternativ till ett remissförfarande inför beslutet om den första kulturplanen. För att stärka den demokratiska processen, och helt i kultursamverkansmodellens anda, bildades en kulturberedning bestående av nio ledamöter från landstingsstyrelsen och åtta ledamöter från kommunförbundet. Respektive organ valde sina representanter. Representationen innebar bland annat samtliga landstingsråd (fyra) och fem kommunalråd.

Kulturberedningen fungerar som en rådgivande instans och är ett forum för förankring av kulturfrågor och framför allt demokrati. Beredningens representanter har skapat en bredare förankring av kulturfrågorna i kommunerna. Under 2011 träffades kulturberedningen fem gånger och protokollen från mötena finns på nll.se. Beredningens ordförande är landstingsstyrelsens ordförande. Förtjänas att nämnas gör att Kommunförbundet på ett mycket aktivt sätt bidragit till kulturplanens förankring och att lyfta aktuella kulturfrågor i länet.

5. 5 Samråd

Division kultur och utbildning har under 2011 genomfört tre samråd med representanter för fyra av fem av de nationella minoriteterna: samer, tornedalingar, sverigefinnar och romer. För judar finns ingen regional samtalspart. De nationella minoriteternas kulturliv är ett prioriterat programområde i länets kulturplan.

Under hösten 2011 genomförde landstinget, i samarbete med Riksteatern, en kulturplaneprocess med unga från länet, det så kallade inflytandeprojektet. Ett femtontal unga från olika kommuner genomförde en remiss i rekordfart och kom med synpunkter och förslag

på Norrbottens kulturplan. En del av ungdomarna deltog på en kulturberedning och presenterade sina tankar. Under 2012 är målet att bilda ett länsungdomsråd.

5.6 Organisationsbesök

Norrbottens läns landsting fördelar verksamhetsbidrag till ett 70-tal organisationer som staben för Division kultur och utbildning årligen för dialoger med. Organisationerna är fördelade enligt följande:

- kulturinstitutioner
- folkhögskolor
- studieförbund
- länsövergripande kultur- och fritidsorganisationer
- pensionärsorganisationer
- länsövergripande landstingskompletterande organisationer

På träffarna diskuteras verksamhetens kopplingar till kulturplanen och en beskrivning av kulturplanen ges. Varje organisation har möjlighet att komma med inspel till kulturutvecklingen genom kulturplanen. Även verksamhetsberättelser- och planer diskuteras liksom, i de flesta fall, barn och ungaaktiviteter. Varje bidragsmottagare uppmanas att föra könsuppdelad statistik.

5.7 Enskilda möten och nätverk

Under året har ett flertal enskilda möten genomförts med den nationella nivån, inte minst med Kulturrådet och Myndigheten för Kulturanalys. Norrbotten har deltagit i Reglab, ett regionalt nätverksforum kring uppföljning och utvärdering av dialogerna. Divisionschefen sitter med i insynsrådet för Myndigheten för Kulturanalys.

5.8 Uppföljning av dialogerna

I början av 2012 skickade Norrbottens läns landsting ut en enkät till alla som vi hade kontaktuppgifter till och som deltagit på kommunbesöken och/eller temadialogerna 2011. Ca 190 enkäter skickades ut och ett 50-tal respondenter svarade. Detta innebär att underlaget är alldeles för tunt för att dra några säkra slutsatser, men möjligen kan enkäterna ge viss fingervisning. En bidragande orsak till att så få svarade är sannolikt att enkäten nådde respondenten långt efter det aktuella besöket. För 2012 har landstinget infört en annan administrativ rutin som kommer att ge säkrare svar.

En övervägande del anser att dialogerna som landstinget genomfört 2011 varit bra och menar vidare att dialogerna är viktiga. Dessutom anser en övervägande del att kulturplanen och kultursamverkansmodellen kommer att påverka Norrbottens kulturliv. Kritiken ligger i bristen på återkoppling. Landstinget har noterat att det är viktigt att vara tydlig på kommunbesöken och på temadialogerna med att påpeka att mötet är en dialog kopplad till kulturplanen och kultursamverkansmodellen. I en del fall har deltagare inte uppfattat att dessa träffar är en del av dialogerna.

En enkät har skickats till kulturberedningens ledamöter (vårvintern 2012) där frågor ställdes om framtida strategiska satsningar och om kulturberedningens arbete så här långt. Alla som svarat tycker arbetet i beredningen fungerar bra och att kunskapen om kultur och samverkansmodellen har ökat. Vidare svarar ledamöterna att beredningen har gett möjlighet att samverka omkring skapandet av kulturplanen, nya idéer om möjliga verksamheter/utvecklingsområden. Någon har antecknat att kulturfrågorna hamnat mer i

fokus. Några andra påpekar det viktiga att det i beredningen ingår ledamöter från både kommunförbund och landsting.

6. Mål och måluppfyllelse

Kulturplanen innehåller drygt 50 mål:

- de nationella kulturpolitiska målen
- övergripande regionala mål
- regionala prioriteringar
- mål och prioriteringar områdesvis

Ibland är det svårt att skilja på prioriteringar och mål och ibland är målen otydligt formulerade. En bidragande orsak är tidspressen då dokumentet skrevs, samt en viss ovana att formulera mätbara mål inom kultursektorn. Inför nästa kulturplaneperiod är det därför viktigt att se över målformuleringarna och även antalet mål. Viktigt att komma ihåg är att målet kan vara felformulerat, det vill säga ett så kallat teorimisslyckande, och ändå inte ett genomförandemisslyckande.⁹

Vissa mål är mycket omfattande och abstrakta medan andra är konkreta. Några områden saknar målformuleringar: läns- och landsövergripande projekt, kulturskaparnas situation och villkor, arrangörstöd, kulturfrågornas kopplingar till andra politikområden i Norrbotten, tillgänglighet. Andra mål/prioriteringar återkommer vid ett flertal tillfällen. I detta sammanhang är det viktigt att nämna att det i divisionsplanen för 2011¹⁰ (och ännu tydligare för 2012) finns mål som är starkt kopplade till kulturplanen. Det tydligaste är mått och mål för barn- och ungaverksamhet. Divisionsplanen rör Norrbottens museum, Norrbottensmusiken, Norrbottens länsbibliotek, administration och utveckling, i viss mån konsulenterna samt även Dans i Nord och Norrbottensteatern.¹¹

Dokumentet ägs av Norrbottens läns landsting, men det finns områden och mål där landstinget inte äger frågan. Till exempel gäller det musik- eller kulturskolor som är en kommunal fråga. Planen är ett gemensamt dokument och en gemensam vilja från landsting och kommuner, men likväl ägs planen av landstinget och det är följdaktligen landstinget som ska redovisa och följa upp arbetet.

Totalt finns drygt 50 mål i kulturplanen och vi hänvisar till dokumentet *Kulturplan 2011-2013 NORRBOTTEN* för närläsning av varje mål/prioritering. Nedan följer en bedömning av de tre övergripande regionala målen, prioriterade insatser för infrastruktur samt de sex prioriterade områdena. I några fall kommenteras även mål som är knutna till ett specifikt område. Målen ska vara uppnådda 2013 och en bedömning¹² har gjorts vilka mål, som i dagsläget, uppskattas vara uppfyllda 2013. En del mål är redan uppfyllda.

⁹ Ove Karlsson Vestman, föreläsare på Reglab under läroprojektet "Kulturdialoger"

¹⁰ Divisionsplan 2011 för Division kultur och utbildning, www.nll.se

¹¹ I divisionen ingår även två naturbruksskolor samt staben. Norrbottens läns landsting har tillsammans med Piteå kommun ansvar för Dans i Nord och tillsammans med Luleå kommun ansvar för Norrbottensteatern. Konsulenterna har olika huvudmän, däribland Norrbottens läns landsting.

¹² Bedömningen är gjord av kulturplanens uppföljningsgrupp, kulturplanens styrgrupp, divisionens ledningsgrupp, kulturplanens arbetsgrupper

Beräknas vara uppnådda 2013 = grönt trafikljus

Beräknas delvis vara uppnådda 2013 = gult trafikljus

Beräknas inte vara uppnådda 2013 = rött trafikljus

Ju större grupp/område/motsvarande ett mål ska omfatta desto mer abstrakt och allmängiltigt är målet ofta formulerat. Detta bidrar till det svåra i att bedöma måluppfyllelse.

6. 1 Nationella kulturpolitiska mål och landstingets vision

De nationella kulturpolitiska målen ligger till grund för Norrbottens arbete med kulturutvecklingen och kulturplanen:

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur¹³

Jämsides med de nationella målen är kulturplanens huvudsakliga utgångspunkt och inspirationskälla landstingets vision för Norrbotten:

Norrbottningarna skall leva ett rikt och utvecklande liv i en region med livskraft och tillväxt¹⁴

Bedömningen huruvida de nationella kulturpolitiska målen uppnåtts eller ej sker främst på den nationella nivån även om dessa utgör grunden för kulturarbetet i länet. På regional nivå är uppdraget, som vi ser det, att bidra till uppfyllelsen och arbeta med de nationella målen som ett paraply. Detta är något som Norrbotten bedöms uppfylla.

6. 2 Tre övergripande regionala mål

Norrbottens kulturplan har tre övergripande mål för perioden 2011-2013. Dessa tre mål ligger till grund för kulturplanen och präglar denna:

1. Öka tillgängligheten till kultur genom en stabilare infrastruktur som ger möjligheter för alla i Norrbotten att ta del av och delta i ett brett kulturutbud av hög kvalitet inom alla kulturområden fördelat över hela länet

¹³ Regeringens proposition "Tid för kultur" 2009/10:3

¹⁴ Landstingsplan 2011-2013, Norrbottens läns landsting

2. De kulturpolitiska insatserna bidrar till regionens utveckling och tillväxt, förtydligar kulturens roll och förstärker visionen om ett bra liv i Norrbotten

3. Barn och ungdomar ska erbjudas ökad delaktighet i kulturlivet och möjligheter att påverka kulturutbudet i länet

Ovanstående mål blir aldrig hundra procent uppfyllda eftersom alla fordrar en pågående och långsiktig process. När har tillgängligheten till kultur ökat tillräckligt? När har barn och unga fått tillräcklig delaktighet och påverkansmöjlighet? Däremot kan vi studera indikatorer som visar om vi är på rätt väg. För målet gällande stabilare infrastruktur finns tydliga insatser/indikatorer men däremot inte för de två andra (för 2012 en viss utveckling). Detta faktum ger behov av tydligare målformuleringar för kommande kulturplan. Dock är det viktigt att påpeka att det inom flera av de enskilda områdena finns formuleringar rörande tillväxt samt barn och unga. Även i divisionsplanen, som rör institutionerna och konsulenterna, finns tydliga mål för barn och unga.

6.2.1 Stabilare infrastruktur

För målet om stabilare infrastruktur finns nedanstående indikatorer/prioriterade insatser:

- **Att ett kraftcentrum för ny musik skapas i samarbete mellan Norrbottensmusiken, Musikhögskolan i Piteå och Acousticum**
- **Att en hållbar lösning för verksamheten inom Konstmuseet i Norr åstadkoms. Verksamheten ska inkludera länskonstmuseiverksamhet med centrum i Kiruna, utveckling av verksamheten vid Havremagasinet i Boden och en utveckling av ett resurscentrum för konst i Luleå.**
- **Att de ekonomiska förutsättningarna för Tornedalsteatern ska stabiliseras**
- **Att en hållbar lösning för scenkonstens turnéverksamhet ska tas fram i samarbete med länets kommuner**
- **Att Norrbottens Museums roll i den framtida konstutvecklingen i länet ska utredas**
- **Att Norrbotten år 2014 bör ha musik- eller kulturskolor i alla länets kommuner. Under perioden 2011- 2013 vidtas förberedelser**
- **Att Dans i Nord får fortsatt stöd i utvecklingen och på sikt ska kunna erbjuda danskonsten en institutionell bas i Norrbotten. En utveckling i denna riktning ska ske under programperioden.**
- **Arbetet med Ett bibliotek 2013 ska slutföras**

Sammanfattningsvis kan sägas att sju av åtta mål för en ökad infrastruktur beräknas vara uppfyllda 2013. Vidare kan nämnas att ett *Kraftcentrum för ny musik* är skapad, under vårvintern 2012 har en dansutredning presenterats, personal knutna till *Konstmuseet i norr* har anställts under 2011 och i början av 2012. Insatsen rörande musik- eller kulturskolor i alla länets kommuner är gulmarkerad eftersom frågan ytterst ägs av kommunerna och inte av landstinget.

För att förstärka den kulturella infrastrukturen skulle en formulering om att ytterligare nyttja ny och befintlig teknik kunna införas i kommande kulturplan. Teknik nyttjas idag, inte minst gällande digitala sändningar, men skulle kunna ökas.

6.2.2. Tillväxt

Som nämnts ovan saknas tydliga indikatorer för målet ”De kulturpolitiska insatserna bidrar till regionens utveckling och tillväxt, förtydligar kulturens roll och förstärker visionen om ett

bra liv i Norrbotten”. Här infinner sig omedelbart frågan om vad som menas med tillväxt. Talar vi enbart om ekonomisk tillväxt eller handlar det även om en tillväxt kopplad till till exempel kvalitet, kunskap och lärande samt livsmiljöer?

Inom kultursektorn talas det sedan ett par år tillbaka om kulturella och kreativa näringar (KKN) som en starkt växande bransch. I Norrbotten finns en strategi för KKN framtagen av olika aktörer och sammanställd av Länsstyrelsen i länet. Ingen enhetlig definition av KKN finns i dag att tillgå och i Kulturplanens arbetsgrupp för Kultur och näringsliv har diskuterats att skilja på kulturella näringar och kreativa näringar. En kulturell näring har idag sämre förutsättningar att överleva utan någon form av offentligt stöd till skillnad från en kreativ näring.

Satsningar på en stabilare infrastruktur innebär en ökad ekonomisk tillväxt och bidrar till regionens utveckling. Det finns en rad insatser kopplade till tillväxt som är gjorda och som skall göras, men det är viktigt att detta kommuniceras på ett tydligt sätt och att kulturen verkligen förtydligar sin roll i regionens utveckling. Några tydliga indikatorer är på sin plats.

Nedan följer några tydliga exempel på kopplingen mellan kultur och ekonomiska tillväxt. Projektet *Konstmuseet i norr* med personal som är anställda för att i sin tur bland annat skapa arbetstillfällen för exempelvis konstnärer, curatorer, tekniker och pedagoger. Satsningarna på konsthallen Havremagasinet lockar besökare och bidrar till länets kulturturism. Under senhösten 2011 anställdes en konstexpert för att ta fram en verksamhetsplan för resurscentrum för konst. Detta resurscentrum kommer att ha en förmedlingsfunktion mellan köpare och säljare, offentlig verksamhet och näringsliv. *Kraftcentrum för ny musik*, samarbetsprojektet mellan Norrbottensmusiken, Studio Acusticum och Piteå Musikhögskola skapar konstnärlig utveckling men också nya arrangörer, arbetstillfällen för tonsättare, artister och orkestrar. Den digitala produktionen är en viktig del av projektet framför allt i samverkan med projektet *Digital Live Arena*. Allt för att skapa ökad attraktivitet och tillväxt i länet. *Danspoolens* projekt med intentionen att merparten av de 15 dansare som ingår i det treåriga projektet ska kunna försörja sig efter projektidens slut är exempel på en ytterligare tillväxtsatsning. Samhällsomvandlingen i Malmfälten och i Pajala har skapat behovet av kultursatsningar och här förväntas det stora digitaliseringsarbetet i Norrbotten bidra till ökad attraktivitet och i förlängningen ökad tillväxt för Norrbotten. Norrbottensteaterns och LKAB:s samarbete för Malmfältens barn och ungdomar är en relativt unik satsning inom kulturområdet. Tillsammans med Västerbotten driver Norrbotten projektet *Krenova* som arbetar med att stötta kulturentreprenörer.

6.2.3 Barn och ungas delaktighet och påverkansmöjligheter

Det övergripande målet gällande barn och ungas delaktighet och påverkansmöjlighet är det mål som behöver utvecklas mest. Under 2011 har unga särskilt bjudits in till kommunbesöken och i en del kommuner har unga varit representerade, men i begränsad utsträckning. I september 2011 genomförde landstinget, tillsammans med Riksteatern, ett inflytandeprojekt där unga från länet samlades under en dag för att göra en snabbremiss på kulturplanen (inför revideringen 2012). Ungdomarna använde sig av bland annat sociala medier för att snabbt få in synpunkter från än fler unga i Norrbotten. Resultatet från ungdomsremissen presenterades för regionala och kommunala politiker. Flera av ungdomarnas förslag skrevs in i revideringen för 2012. Av denna grupp unga formaliseras under 2012 ett länsungdomsråd.

Utmaningen för arbetet med barn och unga ligger i att hitta en dialogform som fungerar. Det kommer ständigt nya barn och unga och reella och virtuella mötesplatser förändras dessutom. Detta är något som gör processen både spännande och utmanande.

I kulturplanen har barn och unga ett avsnitt/formuleringar kopplade till alla kulturella uttryck utom regional arkivverksamhet och kulturmiljövård.

I divisionsplanen ¹⁵, som tidigare nämnts, finns mål och mått vad gäller barn och unga. Vi har definierat målgruppen 0-20 år. För 2011 såg mätetalen ut på följande sätt:

- * länsverksamhet i länets samtliga kommuner
- * rikta minst 30% av verksamheten till barn och unga
- * samråd i 50% av länets kommuner per länskulturverksamhet

För 2011 uppfyllde flera verksamheter målet att verka i samtliga kommuner liksom att rikta minst 30% av verksamheten till barn och unga. Här ingick antal besökare/användare, personal, programutbud och ekonomiska resurser, det vill säga en enhetlig definition saknades. Diskussionen har kommit igång med vad som menas med verksamhet och i 2012 års divisionsplan är målet formulerat *Minst 30% av programutbudet och/eller 30% av den totala budgeten riktar sig specifikt till barn och unga*. Av antalet projekt som landstinget beviljade 2011 har 59% gått direkt till barn- och/eller ungaprojekt. Detta motsvarar 33% av de ekonomiska resurserna gällande projektstöd. Ingen länskulturverksamhet uppfyller målet gällande samråd och för 2012 är målet att ett samråd/länsverksamhet ska ske i minst 5 av länets 14 kommuner. Det är av vikt att i framtiden se över målen för konsulenterna eftersom de jobbar på ett annat sätt än institutionerna.

Det är viktigt att målen i kulturplanen är tydliga och mätbara gällande barn och unga. Är målen svåra att formulera mätbara är indikatorer viktiga. Endast då är det möjligt att göra en bra uppföljning med påföljande utvärdering.

Förutom på den regionala nivån är det mycket viktigt att barn och unga på den lokala nivån har möjlighet att delta och påverka. Här har kommunerna ett stort ansvar, för det är trots allt via skolor och kulturskolor flertalet barn och unga nås av kultur i sin vardag.

6.3 De prioriterade områdena

För att den regionala kulturpolitiken ska bli tydlig och för att insatserna ska få en samlad verkan har, förutom de tre ovanstående grundförutsättningarna för arbetet, sex områden formulerats där insatser kan få en påtaglig betydelse för de övergripande målen.

De prioriterade områdena är:

- **Insatser för att utveckla den kulturella infrastrukturen och utveckla arbetet på våra institutioner**
- **Insatser för att stärka de nationella minoriteternas kulturliv i Norrbotten**
- **Insatser för att utveckla arbetet med kultur och hälsa inkluderat ett folkhälsoperspektiv**
- **Insatser för att utveckla arbetet med läns- och landsövergripande projekt**
- **Insatser för att utveckla ett centrum för ny musik**
- **Insatser för att stödja det civila samhällets och de ideella krafternas arbete för kultur**

¹⁵ Divisionsplan 2011 för Division Kultur och utbildning, www.nll.se

Insatserna för den kulturella infrastrukturen är grundförutsättningen i kulturplanen. I detta arbete har länets institutioner en viktig roll. Samverkan mellan länets kulturinstitutioner har ökat under kultursamverkansmodellens genomförande.

De nationella minoriteternas kulturliv och språk är ständigt i fokus och nya lagar har stärkt de nationella minoriteternas position. Inom landstinget har de nationella minoriteternas situation stärkts i frågor även utanför kulturområdet.

Arbetet med läns- och landsövergripande projekt är omfattande och i dagsläget finns inte någon tillförlitlig översikt framför allt gällande kommunprojekten. Stora kulturprojekt och samarbeten inom Barentsområdet och med Nordkalottens regioner utgör en självklar del av både kommunal och regional verksamhet.

Arbetet med *Kraftcentrum för ny musik* påbörjades under 2011, nya samverkanspartners etablerades och projektarrangemang genomfördes enligt plan. Arbetet fortsätter med oförminskad styrka under 2012.

Kultur och hälsa inkluderat ett folkhälsoperspektiv är ett omfattande område. Slutsatserna har bland annat blivit att det är avgörande att hitta ett forum där dessa frågor bäst nyttjas i landstingets organisation, men också att de uppnådda forskningsresultaten och vunna erfarenheterna om kulturens kraft ska tas på allvar inom en sjukvårdsorganisation liksom inom en kommunal organisation.

Insatser för att stödja det civila samhällets roll är en fråga som tar tid. En första uppgift är att på ett grundligt sätt kartlägga det civila samhället i Norrbotten och sedan föra en dialog om vilka insatser som är nödvändiga för att de ideella krafterna i länet ska bibehålla sitt engagemang och utvecklas. Klart står att rekryteringsproblematik finns till merparten av föreningarna och studieförbundens styrelser. Tydligt är också att ungdomar idag har helt andra preferenser när det gäller nätverk.

6.4 Områdesvisa mål

Alla områden, utom läns- och landsövergripande projekt, kulturskaparnas situation och villkor, arrangörsstöd, kulturfrågornas kopplingar till andra politikområden i Norrbotten, tillgänglighet har formulerade mål/prioriteringar i dokumentet *Kulturplan 2011-2013 NORRBOTTEN*. Dock har alla arbetsgrupper, se vidare under avsnittet, fått konkreta uppgifter att inleda sitt arbete med.

(med antal mål/prioriteringar för respektive område)

Bild- och formkonst: 2 st

Teatern: 2 st

Musik: 5 st

Dans: 1 st

Museiverksamhet: 1 st

Arkivverksamhet: 2 st

Kulturmiljövård: 3 st

Film: 4 st

Hemslöjd: -

Biblioteksverksamhet: 2 st

Litteraturen: 2 st

Konsulentverksamhet: 3 st

Kultur och hälsa med folkhälsa: 2 st
Nationella minoriteter: 6 st
Jämställdhet, mångfald och tillgänglighet: 5 st

Kulturberedningen, kommunerna och landstinget har tillsammans prioriterat vilka områden som inledningsvis skall arbetas med.

De områden som 2011 inte arbetats med lika tydligt som med andra är museiverksamhet, kulturmiljövård och konsulentverksamhet. Även områdena jämställdhet och mångfald behöver utvecklas.

6.5 Två prioriterade konstområden: bild- och formkonst och dans

Under framtagandet av Norrbottens kulturplan 2010 framstod med all tydlighet att två konstområden i länet behöver särskilda insatser för utveckling, nämligen dansen och konsten. Detta är också de två områdena som saknar en tydlig institution. Under kulturplaneperioden 2011-2013 läggs extra fokus på dessa konstarter. Det har bland annat skett genom satsningar på *Konstmuseet i norr* och stöd till arkitekttävling för Konsthall Tornedalen. Under vårvintern 2012 presenterades en dansutredning med förslag på utvecklingsmöjligheter och placering av dansinstitution.

Förutom konst och dans har Norrbotten även satsat på musik i form av framför allt *Kraftcentrum för ny musik* samt ökad samverkan och förstärkt nätverksbyggande mellan det fria musiklivet och Norrbottensmusiken.

6.5 Jämställdhet, mångfald, tillgänglighet

Den kvantitativa statistiken för institutionerna och konsulenterna är könsuppdelad.

Division kultur och utbildning bereder varje år ansökningar om verksamhetsbidrag till ett 70-tal organisationer i länet och vid samtal med dessa uppmuntras könsuppdelad statistik. 2011 fick divisionen in 284 projektansökningar varav 81% beviljades. I samband med dessa projektansökningar och redovisningar skulle jämställdhetsfrågan kunna aktualiseras. Det skulle vara intressant att se hur många kvinnor/män och flickor/pojkar som arrangerar, ansöker och deltar.

Av 55 personer i arbetsgrupperna är 25 kvinnor och 30 män. Av 11 sammankallande är fyra kvinnor. Här är en jämnare könsfördelning naturligtvis önskvärd. En del arbetsgrupper har mindre jämn könsfördelning än andra: arkiv (1/6 är kvinna), film (1/4 är man), musik (1/4 är kvinna), arrangörs- och turnéstöd (1/6 är man), kultur och samhällsplanering (1/4 är kvinna), civila samhällets roll (1/6 är kvinna), uppföljningsgruppen (samtliga kvinnor). Även här är en jämnare könsfördelning av vikt.

Kulturberedningens könsfördelning 2011: 9 kvinnor, 8 män
Könsfördelning på dialogmöten 2011: uppskattningsvis 35-40% män, 60-65% kvinnor
Styrgruppens könsfördelning 2011: 6 kvinnor, 3 män
Projektledare: 1 kvinna
Informatör: 1 man

Jämställdhetsarbetet fortgår och genusperspektivet har under 2011 aktualiserats på olika sätt i arbetet med kulturplanen. Samtliga arbetsgrupper har ett uppdrag att ha ett jämställdhetsperspektiv i sitt arbete, liksom ett mångfaldsperspektiv.

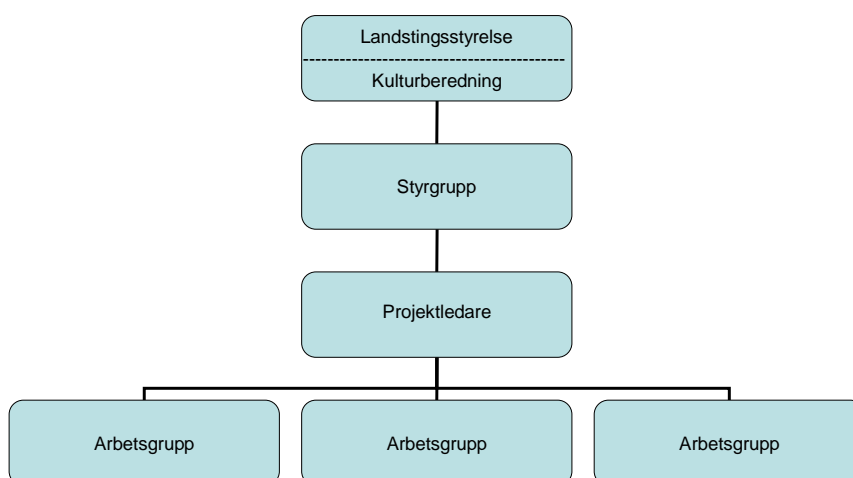
Mångfaldsperspektivet har under 2011 fokuserats kring de nationella minoriteterna genom samråd och arrangemang av gemensamma konferenser. En ansökan till Kulturrådet om en konsulent för nationella minoriteter är formulerad. Ansökan fick avslag och samtal med Kulturrådet pågår. I divisionsplanen 2011 finns ett mått angående antal specifika insatser med mångfald i fokus samt antal specifika insatser med nationella minoriteter i fokus.

Utveckling behövs för att öppna upp för den kulturella mångfalden som länets medborgare kan ta del av genom ett ökat antal invandrare och invandrargrupper i Norrbotten. Arbetet med att Norrbotten ska vara ett län där hbtq-personer ses som en del av samhället, utgör en tillgång för länet och inte utsätts för diskriminering, hat och hot behöver utvecklas.

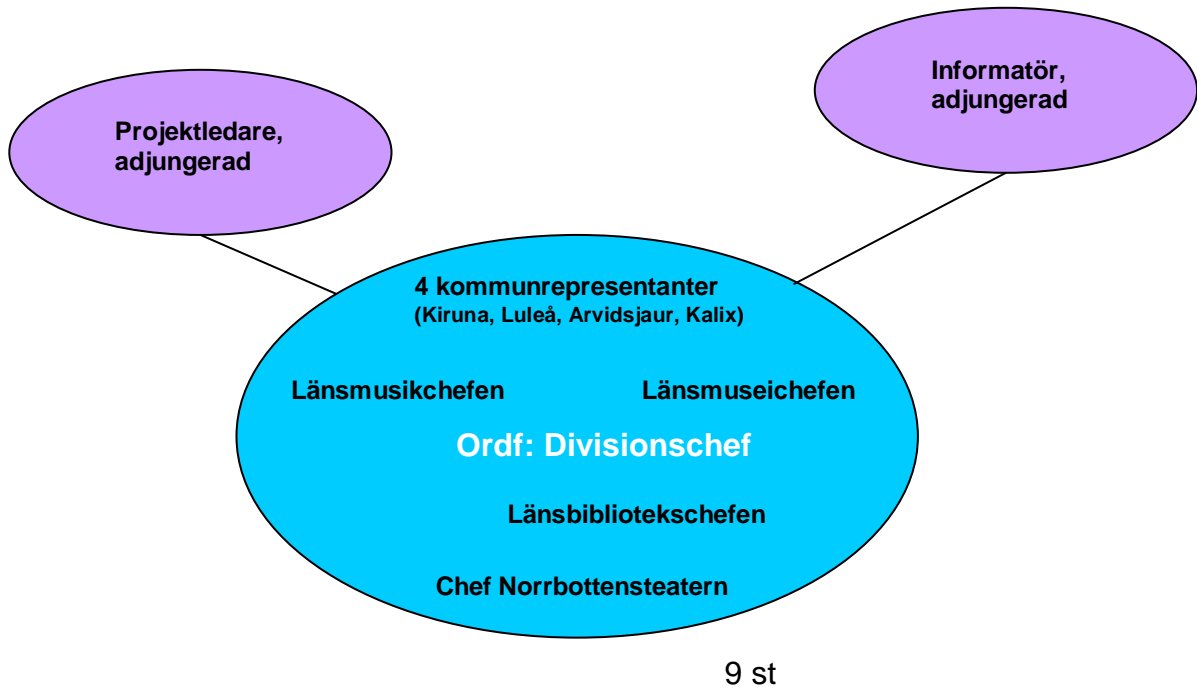
Tillgänglighet har beaktats ur ett större perspektiv, nämligen att öka den kulturella infrastrukturen och på det viset göra kulturen tillgängligare för samtliga medborgare i länet. I samband med större möten och konferenser har befintlig teknik använts för att tillgängliggöra informationen. Landstingets hemsida och andra digitala verktyg kan användas mer frekvent, till exempel till att lägga ut kalendarium för dialogmöten. Hemsidan har i flera delar översatts till nationella minoritetsspråk och i Norrbottens förvaltningskommuner pågår ett liknande arbete. Även informationsmaterial och tillgång till personal med kunskap i nationella minoritetsspråk är ett område som Norrbotten arbetar med.

7. Metod för kulturplanens genomförande

Kultursamverkansmodellen bygger på samverkan med kommunerna och samråd med det civila samhället. Detta är något som Norrbotten tagit fasta på även i genomförandet av kulturplanen. Kulturplanen är tidsbegränsad, precis som ett projekt. Detta föranledde Norrbotten att lägga upp arbetet i projektform med en styrgrupp, projektledare och arbetsgrupper. Dessutom finns samrådsgrupper/referensgrupper/dialogforum när det gäller olika konstformer, barn och unga samt nationella minoriteter. Kulturplanens beslutande organ är landstingsstyrelsen och rådgivande är kulturberedningen.

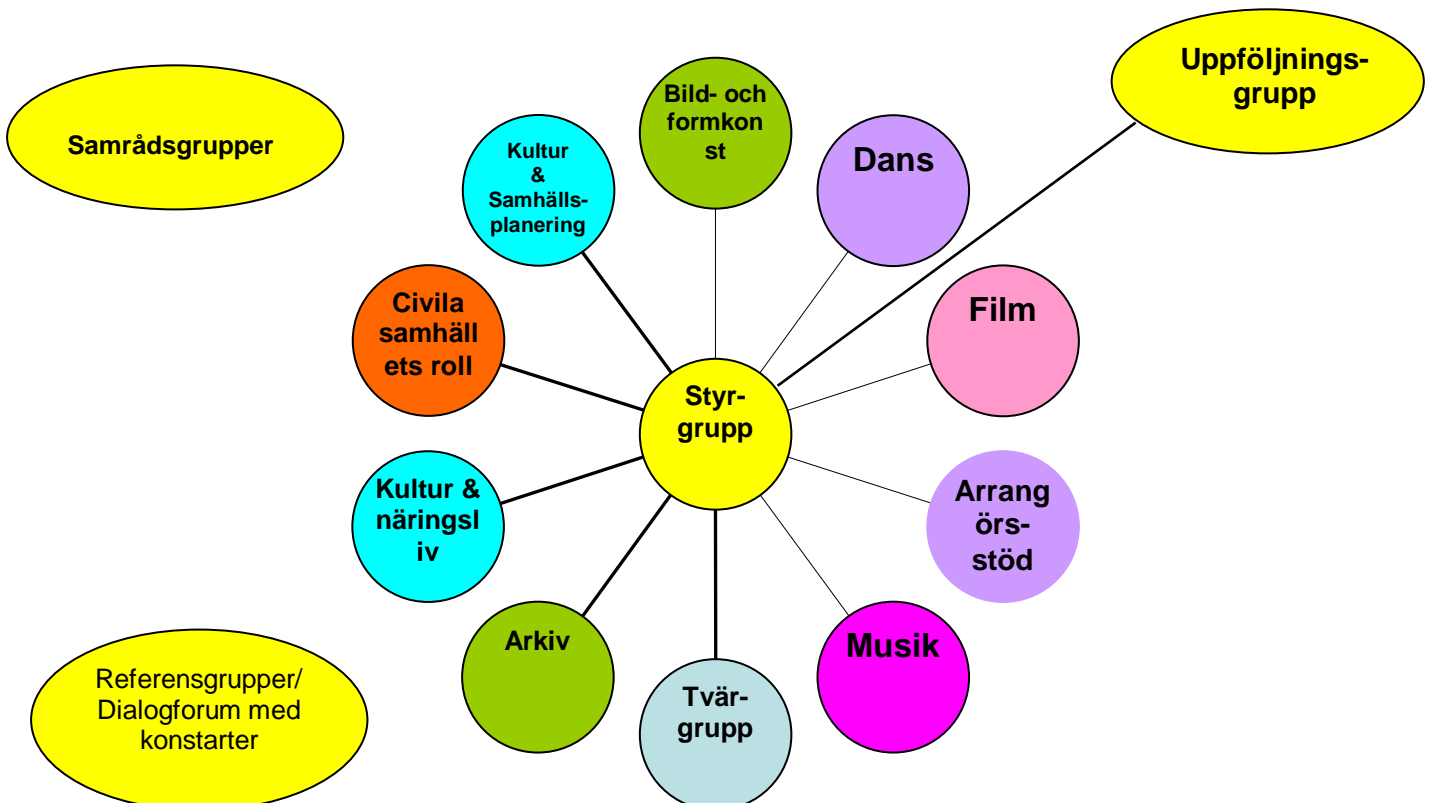

Styrgrupp 2011

Styrgruppen har under 2011 bestått av fyra representanter från kommunerna (kommunerna har själva utsett sina representanter) och fem representanter från den regionala nivån. Från kommunerna har kulturchefer eller kultursekreterare deltagit och från den regionala nivån divisionschefen samt institutionscheferna. Ordförande för styrgruppen har divisionschefen varit. Projektledaren och informatören har varit adjungerade.

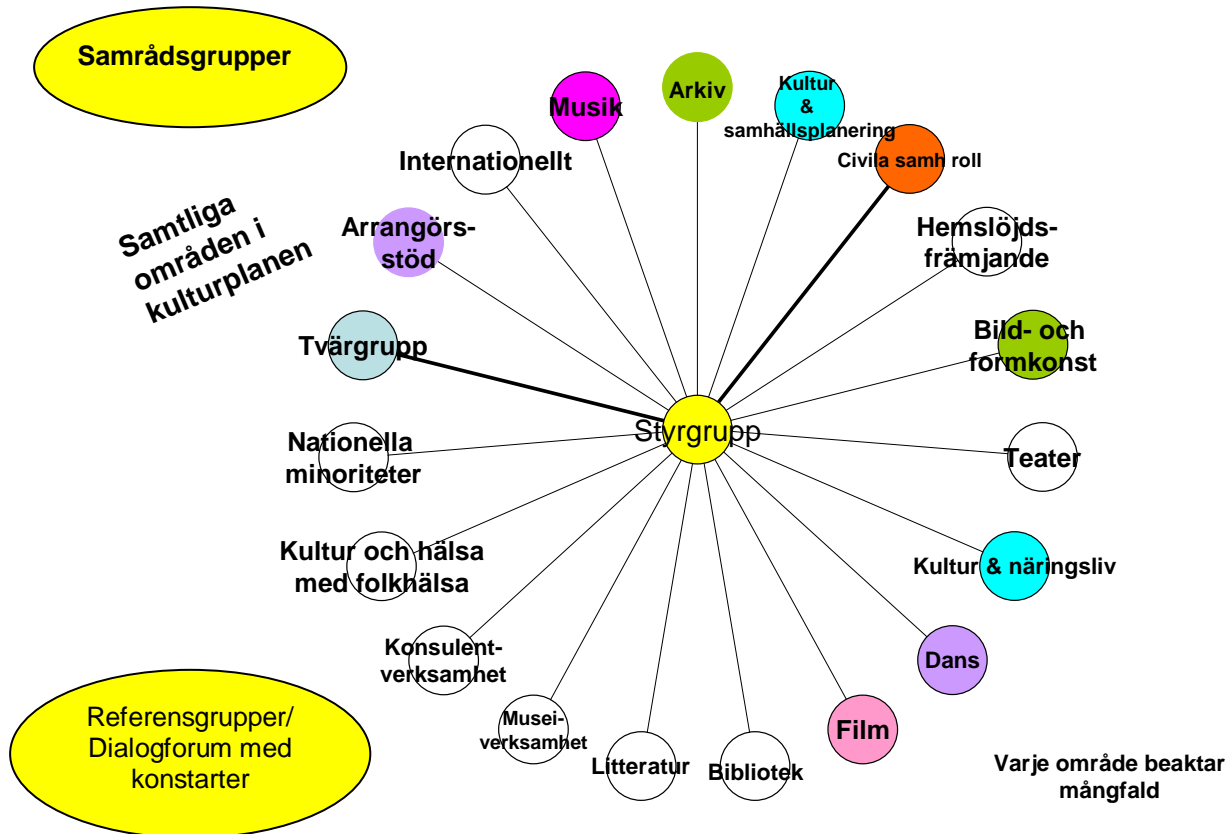
Arbetsgrupper 2011

Kommunerna och landstinget beslutade gemensamt vilka arbetsgrupper som skulle startas 2011:

- bild- och formkonst
- dans
- film
- arrangörs- och turnéstöd
- musik
- tvärgrupp (institutionsrepresentanter)
- arkiv
- kultur och näringsliv
- civila samhällets roll
- kultur och samhällsplanering

Arbetsgrupperna har i möjligaste mån bestått av regionala representanter, kommunala representanter, representanter från civilsamhället och sakkunniga. En i varje grupp har varit sammankallande och i kontinuerlig kontakt med projektledaren. Den sammankallande har valts av divisionsledningen och den sammankallande har sedan kommit med förslag på medlemmar till arbetsgruppen. Arbetsgruppernas uppgift är att jobba med prioriteringarna inom respektive område. Förutom de tio områdesspecifika arbetsgrupperna har en uppföljningsgrupp samlats. Totalt har drygt 50 personer från hela Norrbotten aktivt deltagit i arbetsgrupperna under 2011. Förutom arbetsgrupperna har samråd skett och likaså möten med olika konstarter. Viktigt att påpeka är att även om det inte funnits regelrätta arbetsgrupper enligt ovan så har arbete pågått, till exempel gäller detta inom området bibliotek, litteratur och nationella minoriteter.

(Färgade bollar = arbetsgrupper 2011)

Fördelen med arbetsgrupper är den förankring i stora delar av länet som det innebär samt mötena i respektive arbetsgrupp och mellan arbetsgrupper. Det är en hel del erfarenheter och idéer som utbytt inom och mellan arbetsgrupperna. Även kunskaperna inom kultursektorn har ökat. Våren 2011 träffades samtliga sammankallande för en första träff och information om uppdrag. I september 2011 träffades alla arbetsgrupper, både sammankallande och medlemmar, under ledning av divisionschefen och projektledaren. Under året skickar sammankallande lägesrapporter till projektledaren som sedan föredrar materialet för styrgruppen.

Förhoppningen är att metoden Norrbotten valt ska ge långsiktiga effekter genom ökat kontaktnät och utvidgade samarbetsmöjligheter. Det är omöjligt att på några få personer driva ett så omfattande arbete som genomförandet av kulturplanen innebär och därför har denna metod varit nödvändig. Nackdelen är att det tar längre tid att genomföra en del åtgärder eftersom flera personer är inblandade. En projektledare som håller ihop arbetet är nödvändig.

8. Information och kommunikation

Information och kommunikation om och kring kultursamverkansmodellen och kulturplanarbetet är nödvändigt. Det är mycket viktigt att det arbete som görs kommuniceras ut till rätt målgrupp, på rätt sätt och i rätt tid. En kommunikationsstrategi för kulturplanarbetet är framtaget och ytterligare aktiviteter kring information och kommunikation är viktiga.

På <http://www.nll.se/sv/Kultur/> finns information om kulturplanens arbetsgrupper och gruppernas sammansättning. Även protokoll från kulturberedningens sammanträden hittas på webben och i samband med kommunbesök, konferenser, ungdomsremissen och seminarier finns artiklar utlagda. Att lägga ut kalendarium för dialogmötena vore önskvärt. Under 2012 ska ett nyhetsbrev (4 ggr/år) kopplat till kultursamverkansmodellen skickas ut till en bred målgrupp: deltagare på kommunbesöken och temadialogerna, politiker, institutioner, organisationer, konsulenter, myndigheter, press samt alla som anmäler sitt intresse för att få utskicket. Det första brevet gick ut i april 2012.

Norrbottens arbete med kultursamverkansmodellen har uppmärksammats i media under 2010 och 2011. En sökning på antalet artiklar/inslag/information visar att Norrbotten och kultursamverkansmodellen får fler träffar 2010 än 2011. Orsaken är troligen att kulturpolitiken hade ett större nyhetsvärde 2010. Vidare har arbetet i länet rönt nationell uppmärksamhet och flera personer ur divisionen och kommunerna har rest runt i landet och föreläst. Länet har också mottagit besök från ett flertal andra län. Det som rönt mest uppmärksamhet är Norrbottens arbete med dialogerna innefattande de årliga kommunbesöken, kulturplanen i sig samt metoden för genomförandet av planen.

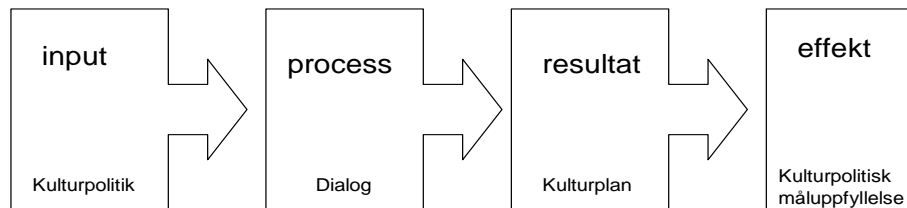
9. Uppnådda resultat och effekter

Vi har, som tidigare nämnts, valt att jobba med processutvärdering, det vill säga en pågående utvärdering under arbetets gång. För att titta på resultat och effekter har vi valt den enkla systemmodellen som beskrivs av bland andra Evert Vedung¹⁶ och Christina Johannesson¹⁷. Utvärderingsforskare ser den offentliga sektorn som ett system där delarna hänger ihop.

¹⁶ Evert Vedung, *Utvärdering i politik och förvaltning*, s 24 ff (Studentlitteratur, 2009)

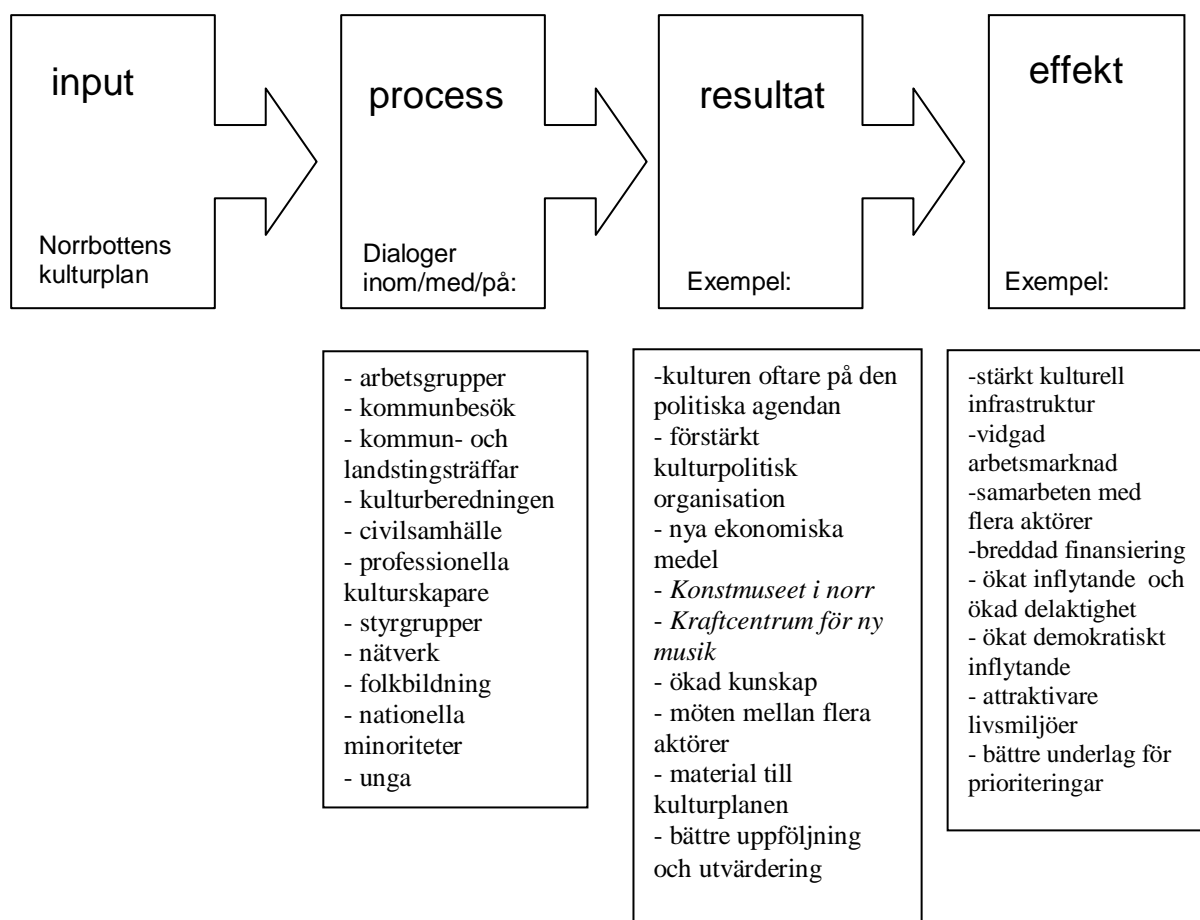
¹⁷ Christina Johannesson, föreläsare på Reglab under läroprojektet "Kulturdialoger"

Inom systemmodellen tittar man på input, process, resultat och effekt. Resultat är direkta, medan effekter oftast kommer i ett senare skede. Resultat och effekter kan vara negativa och något annat än det förväntade. Nyttan är däremot positiv

När det gäller kultursamverkansmodellen är inputen kulturpolitiken, processen är dialogen, resultatet är kulturplan och effekten är kulturpolitisk måluppfyllelse. Det är även viktigt med återkoppling mellan de olika delarna i systemmodellen.

Resultaten och effekterna blir naturligtvis olika beroende på vad som är input-faktorn och vilken detaljnivå som resultaten och effekterna redovisas på. Nedan är ett försök att applicera den enkla systemmodellen på Norrbottens arbete med kulturplanen och kultursamverkansmodellen 2011. I bilden nedan finns några exempel och i brödtexten under finns fler.

Det går inte alltid en skarp gräns mellan resultat och effekt. På ett sätt är till exempel arbetsgrupperna och kulturberedningen även ett resultat. Utan kultursamverkansmodellen och med den kulturplanen hade ingetdera bildats. Å andra sidan är processen i grupperna just dialoger. I arbetsgrupperna pågår processer och resultatet blir konkreta insatser och effekten till exempel en starkare infrastruktur.

9.1 Direkta resultat

En del resultat har tyngdpunkten på den politiska nivån och andra på kulturområdet medan några är resultat för båda, till exempel kunskapsuppbyggnad och nätverksbyggande. Nedan har vi valt att redovisa resultaten utan att dela in dessa i politisk nivå och/eller kulturområde:

- Ökad närvaro av kulturfrågor på den politiska agendan
- Förstärkt kulturpolitisk organisation
- Ökade anslag från stat, landsting och kommuner
- Kunskapsuppbyggnad, kompetensöverföring och nätverksbyggande
- Möten mellan olika aktörer
- Verksamhetsplanerna anpassas till prioriteringar i kulturplanen
- Medvetna nya kultursatsningar i flera av Norrbottens kommuner
- Möjlighet att påverka insatser under planperioden
- Större kulturprojekt som *Kraftcentrum för ny musik*, *Konstmuseet i norr*
- Bättre uppföljning och utvärdering

9.2 Effekter

Precis som för resultat gäller en del effekter både den politiska nivån och inom kulturområdet.

- Ökat demokratiskt inflytande
- Ökad delaktighet
- Stärkt kulturell infrastruktur
- Fler arbetstillfällen
- Effektivare beslutsprocesser
- Bättre underlag för prioriteringar
- Gemensamma prioriteringar
- Stärkt samverkan med andra aktörer och samhällsområden
- Förutsättningar för en breddad finansiering
- Utökat kontaktnät
- Ökad synlighet av kulturverksamhet i länet
- Kvalitetsutveckling

I kulturplanen finns inget regionalt mål gällande kvalitet, men en effekt av processerna i länet kan antas vara ökad kvaliteten och nyskapande kultur. I och med dialogerna ökar samtalen om kultur och därmed också kring begreppet kvalitet. Detta gäller framför allt kulturutövare, kulturarbetare, tjänstemän och politiker.

9.3 Nyttaspekter

Det är komplicerat att bedöma vilken nytta kulturplanen och kultursamverkansmodellen har eftersom första frågan vi måste ställa oss är vad vi menar med nytta. Ett sätt är att ställa frågan hur kunskaperna kommer till nytta. Nyttan är starkt kopplat till användbarhet och hur denna användbarhet kan hjälpa till att lösa en uppgift. Förutom att se på nytta i förhållande till individen och det privata kan vi tala om kollektiv nytta.¹⁸ Nästa fråga är för vem/vilka kulturplanen och modellen är till nytta. För enskilda medborgare, kulturarbetare, tjänstemän, politiker, näringsliv, ideella organisationer? Ove Karlsson Vestman menar att nytta även kan ses som en egenskap eller aspekt av verksamhetens hela ”produktionskedja” och inte enbart något som är begränsat till slutresultat eller instrumentell nytta. Nyttan kan vara delaktighet, reflektion, lärande och förändring.¹⁹

Utifrån detta resonemang kan vi se/ana följande nyttaspekter av kulturplanen och kultursamverkansmodellen i ett längre perspektiv:

- attraktivare region med fler invånare, fler arbetstillfällen
- fler samhällsområden som arbetar med samverkan där dialogen är central och därmed ökar medborgarnas möjlighet till delaktighet och påverkan
- effektivare nyttjande av gemensamma resurser
- ökat lärande hos politiker och tjänstemän

¹⁸ Ove Karlsson Vestman, *Utvärderandets konst*, sid 37 ff (Studentlitteratur, 2011)

¹⁹ Ibid, sid 45 ff

Här kan vi också se att effekt och nytta kan vara nära förknippade med varandra.

10. Framgångsfaktorer och kritiska faktorer

Norrbottnens läns arbete med kultursamverkansmodellen har rönt uppmärksamhet regionalt och nationellt. Den största framgångsfaktorn har varit och är det förtroendefulla samarbetet med kommunerna. En annan mycket viktig faktor är kulturberedningen och dess sammansättning av kommunala och regionala politiker. Avgörande för processens framgång har varit tongivande politikernas tydliga engagemang och arbete i samverkan med engagerade tjänstemän som drivit det dagliga arbetet. Öppenhet och dialogskicklighet är avgörande för om kultursamverkansmodellen ska nå framgång. Länets metod för genomförande med arbetsgrupperna har också rönt uppmärksamhet. Ännu återstår att se hur metoden fungerar i ett långsiktigt perspektiv.

Kultursamverkansmodellen är tidskrävande och förutsätter mycket arbete. För att modellen ska ge starkare utfall behövs ytterligare medel i kofferten och att fler områden, till exempel det fria kulturlivet, så småningom lyfts in. Det blir en förutsättning för att regionen ska få ett fullt ansvar för kulturutvecklingen i länet. Den nya kulturpolitiken ställer högre krav på både politiker och tjänstemän och det är nödvändigt att bibehålla och utveckla kompetensnivån. När modellen helt implementerats om några år är det en utmaning att hålla intresset uppe och lågan brinnande. Det är viktigt att kulturarbetare och länets medborgare känner nyttan av kulturplanarbetet och kultursamverkansmodellen. Här är information och kommunikation en viktig faktor. Kritiska faktorer kan vara politiska förändringar, förändringar i tjänstemannaled och brister i nationellt kulturpolitiskt engagemang, utvecklingsvilja och tydlighet.

Ekonomi

Norrbottnens läns landsting har under 2011 fördelat 37 849 000 kr från staten till de sju områdena som ingår i kofferten. Koffertmedlen från staten uppräknades med 0,49% i jämförelse med 2010 då staten själv fördelade medlen till respektive verksamhet. Innan kultursamverkansmodellens införande kunde enskilda institutioner få betydligt högre uppräknningar. Med ett sådant perspektiv har länet fått mindre ekonomiska medel från staten. Däremot har staten infört så kallade utvecklingsmedel som under 2011 kunde ansökas vid två tillfällen. Dessa utvecklingsmedel är helt avgörande för kultursamverkansmodellen och kulturutvecklingen och har också stor betydelse för medverkande läns och regioners möjlighet till utveckling av den regionala kulturen. Dock vore det önskvärt att utvecklingsmedlen kunde ingå i regionernas/landstingens koffertmedel eftersom ansökningsförfarandet är mycket tidskrävande. Utvecklingsmedel från Statens Kulturråd till Norrbottens läns landsting och Norrbottensteatern utgör för 2011 2,9 miljoner kronor.

Grunden i kofferten är att kunna göra regionala prioriteringar och flytta medel mellan verksamheter. Detta kräver ett visst mått av mod. I Norrbotten har en blygsam omfördelning skett 2011 då folkrörelsearkivet fick en ökning om 100 tkr och Norrbottens länsbibliotek samma summa. Dessa medel omfördelades från Norrbottens museum.

Kommunernas bidrag till den gemensamma kulturutvecklingen inom kultursamverkansmodellen utgör 12 450 900 kr varav 445 900 kr är en ökning från 2010. Norrbottens läns landstings ökade bidrag till kultur för 2011 utgör 4 400 520 kr varav 1,2 miljoner kronor är hyresmedel för ombyggnation av Norrbottensteatern. Landstingets totala kulturbudget var för 2011 är 94 050 000 kr. I dessa medel ingår även projektbidrag för verksamhet inom de sju koffertområdena.

Kvantitativ uppföljning

Norrbotten har lämnat in kvantitativa data till Kulturrådet och Myndigheten för kulturanalys gällande bland annat besökare/användare, kostnader, intäkter, anställda, externa tjänster. Vi ser ingen nytta att i denna rapport redovisa dessa uppgifter i detalj. Från och med 2013 kommer Norrbotten ingå i en nationell kulturdatabas där kvantitativa data från hela landet samlas. I detta sammanhang är det på sin plats att nämna vikten av gemensamma direktiv och definitioner. Endast då kan ett jämförbart material skapas. Jämförelser har sina fördelar och sina nackdelar. Fördelen är naturligtvis att över tid kunna följa en utveckling och jämföra framför allt med sig själv. Nackdelen i att jämföra sig med andra är främst de olika förutsättningarna som råder i länet och i landet. Det vore önskvärt om samma typ av uppföljning även skulle ske på kommunal nivå. På så sätt skulle länet få en likvärdig helhetsbild och därmed också hela landet. En samordning av all data är nödvändig. En samordning och tydlighet mellan Myndigheten för Kulturanalys och Statens Kulturråd på ett ännu bättre vis än idag är nödvändig för framtiden, inte minst på grund av arbetsmängd.

Analys och reflektioner för framtiden

I detta avsnitt återvänder vi till frågeställningarna som ställdes i början av rapporten.

- Hur långt har Norrbotten kommit gällande måluppfyllelse?
- Vilka resultat och effekter kan ses efter ett år?
- Hur har dialogerna fungerat?
- Metoden som Norrbotten valt – fungerar den?
- Hur mycket nya ekonomiska resurser har kommit länet till del?
- Hur mycket nya ekonomiska resurser har regionen och kommunerna bidragit med?
- Har någon omfördelning skett av koffertmedel och hur har den regionala fördelningen sett ut?
- Vilka framgångsfaktorer och kritiska faktorer kan tydas?

På den övergripande nivån har Norrbotten kommit långt vad gäller måluppfyllelse. Flera processer är igång och kommer att vara slutförda 2013 då denna kulturplanepreiod avslutas för Norrbotten. Vad gäller de tre regionala övergripande målen har länet kommit längst då det gäller den kulturella infrastrukturen med tydliga insatser gjorda och påbörjade. De största insatserna är gjorda inom bild- och formkonst med *Konstmuseet i norr* och inom musikområdet med *Kraftcentrum för ny musik*. Dessutom kan nämnas att en dansutredning presenterades vårvintern 2012. En förstärkt formulering om att ytterligare nyttja befintlig och ny teknik skulle kunna införas i kommande kulturplan. Kulturens kopplingar till tillväxten saknar tydliga indikatorer i kulturplanen, men en hel del görs. Några exempel är *Danspoolen* där målet är att professionella dansare ska kunna försörja sig på sitt yrke och *Krenova*, en inkubatorverksamhet för unga kulturentreprenörer. Inom *Konstmuseet i norr* är ett av benen ett resurscentrum där köpare och säljare ska ges möjlighet att mötas. Kulturen blir alltmer en naturlig del av samhället och detta gör att områden som kultur och samhällsplanering, kultur och hälsa blir mer och mer aktuella. En hel del insatser kring kultur och tillväxt görs alltså och det gäller att kommunicera detta. Självklart vore det önskvärt med några tydliga indikatorer för att på så vis få en tydligare struktur att uppnå målet.

Målet om barns och ungas delaktighet och påverkansmöjligheter är det mål som behöver utvecklas mest. Visserligen har barn och unga ett eget avsnitt inom i princip alla områden i kulturplanen, men tydliga mål saknas. I divisionsplanen, som omfattar Norrbottens museum, Norrbottensmusiken, Norrbottens länsbibliotek, administration och utveckling, i viss mån konsulenterna samt även Dans i Nord och Norrbottensteatern, finns mål och mått vad gäller

barn och unga: länsverksamhet i länets samtliga kommuner, rikta minst 30% av verksamheten till barn och unga och ha samråd i 50% av länets kommuner per länskulturverksamhet. Här har diskussionen kommit igång med vad som menas med verksamhet och i 2012 års divisionsplan är målet formulerat *Minst 30% av programutbudet och/eller 30% av den totala budgeten riktar sig specifikt till barn och unga*. Vi har definierat barn och unga 0-20 år. För 2011 uppfyller flera verksamheter målet att verka i samtliga kommuner liksom att rikta minst 30% av verksamheten till barn och unga. Här ingår antal besökare/användare, personal, ekonomiska resurser - det vill säga ingen enhetlig definition har funnits. Det kan också diskuteras om 30% är att prioritera. Att till exempel 30% av besökarna är barn och unga kan vara ett mått. Något helt annat och mycket mer utmanande är ett mål om att 30% av den totala budgeten ska rikta sig specifikt till barn och unga.

Ingen länskulturverksamhet uppfyller målet gällande samråd. Här gäller det att hitta en metod som fungerar och ett så kallat länsungdomsråd ska bildas 2012 som förhoppningsvis kan ge inspel och stöd i processen. Att kommunicera direkt med unga är avgörande och därför gäller det att hitta lämpliga mötesplatser. För framtiden är det viktigt att målen i kulturplanen är tydliga och mätbara för barn och unga. Är målen svåra att formulera mätbara är indikatorer viktiga. Endast då är det möjligt att göra en bra uppföljning med påföljande utvärdering.

Norrbottnens arbete med kultursamverkansmodellen och kulturplanen har efter ett år gett direkta resultat och vissa effekter kan ses. Effekter kommer oftast i ett senare skede varför det är viktigt att följa kulturplanarbetet kommande år. Några exempel på direkta resultat är ökade medel till kultursektorn, ökad kunskap hos både tjänstemän och politiker, förstärkt kulturpolitisk organisation i form av kulturberedningen, fler kulturfrågor på den politiska agendan, tio arbetsgrupper inom olika områden bestående av representanter från regionala nivån, kommunala nivån, civilsamhället och sakkunniga. Detta innebär ett stort antal möten mellan olika aktörer i länet. Ett viktigt resultat är just dialogerna och medborgarnas påverkansmöjlighet på den regionala kulturpolitiken. Tittar vi på effekter kan vi se ett ökat demokratiskt inflytande och en ökad delaktighet, bättre underlag för beslut, möjligheter till breddad finansiering, fler arbetstillfällen och ett utökat kontaktnät.

Norrbotten har lagt ned stor vikt vid dialogerna och under 2011 har 800-1 000 personer på ett eller annat sätt deltagit i dialog med Norrbottens läns landsting angående kulturplanen och kulturens utveckling i länet. Dialoger har skett genom kommunbesök, kommun- och landstingsträffar, temadialoger, samråd, organisationsbesök, möten med enskilda. Dialogerna har fungerat väl, vilket även en utvärderingsenkät visar. Självklart vore det önskvärt att nå än fler medborgare i samband med framför allt kommunbesöken.

För genomförandet av kulturplanens mål och prioriteringar har länet valt att strukturera arbetet som ett projekt med styrgrupp, projektledare och 10 arbetsgrupper samt en uppföljningsgrupp. Fördelen med arbetsgrupperna är att frågorna får en bred förankring i länet eftersom totalt ett 50-tal personer är direkt involverade från regional nivå, lokal nivå, civilsamhället och sakkunniga. Nackdelen är att processerna tar längre tid. Den som är sammankallande för sin grupp har stor betydelse för arbetets fortgång och utveckling. I och mellan arbetsgrupperna utbyts tankar, idéer och erfarenheter på ett sätt som aldrig tidigare skett.

De kanske två största kritiska faktorerna i arbetet är arbetsmängden och bristen på ekonomiska resurser in i modellen. Det tar mycket tid och kraft att genomföra alla dialoger och arbetet i arbetsgrupperna är krävande. Det är en ny utmaning att hålla lågan levande även när den första perioden är avklarad. Inga extra medel tillfördes i samband med

samverkansmodellen införande. Visserligen finns utvecklingsmedel att söka från Kulturrådet, men dessa ansökningar kräver en hel del arbete. Möjlighet till ekonomisk ersättning för personer i arbetsgrupperna existerar såsom önskvärt vore.

Den tydligaste framgångsfaktorn är samarbetet med kommunerna. Landstinget och kommunerna har en mycket god samverkan både inom politiken och på tjänstemannanivå. Arbetet bygger på ett förtroende och ett öppet klimat. Ett stärkande av nätverken mellan företrädare för olika konstområden samt större kunskap för politiker och tjänstemän avseende konstområdenas utövare, villkor och problem har också vuxit fram. Vi kan även påstå att arbetsgrupperna har varit en framgångsfaktor, inte minst när det gäller just samverkan.

När denna kulturplaneperiod är genomförd är det av intresse att studera kommunernas uppnådda effekter i form av till exempel interkommunala samarbeten samt projektaktiviteter i Norrbottens kommuner. Inför framtida utvärderingar planerar vi att studera protokoll från den politiska verksamheten för att se hur ofta kulturfrågor varit uppe på agendan i jämförelse med innan kultursamverkansmodellens inträde. Detta gäller på den regionala och den lokala nivån. Vidare vill vi genomföra ett flertal intervjuer med det civila samhället och enskilda kulturarbetare när vi gör utvärderingar.

Diskussion

Nedan följer några reflektioner som faller utanför analysen, men som ändå är värda att dryftas.

Kommer kulturplanen och kultursamverkansmodellen förändra kulturlivet i Norrbotten? Ja, på sikt tror vi att det kommer att göra det. År 2011 är det främst de två stora projekten *Konstmuseet i norr* och *Kraftcentrum för ny musik* samt institutionerna som direkt berörs av den nya kulturpolitiken. Den stora utmaningen ligger i att nå så många länsmedborgare, kulturarbetare och kulturskapare som möjligt. De drygt 50 personer som deltar i arbetsgrupperna är en form av länk till medborgarna liksom kulturberedningen. Landstingets årliga kommunbesök med möten med politiker, tjänstemän och civilsamhälle skapar starka nätverk mellan den regionala och kommunala nivån liksom möten mellan kommunernas kulturrepresentanter och landstinget.

Viktigt att ha i åtanke är att satsningar som görs på en mer övergripande nivå tar tid innan slutanvändaren får nytta av insatsen. Redan under 2012 kommer exempelvis ovan nämnda två projekt nå enskilda medborgare och kulturskapare. Vi kan se att antalet projektansökningar för kulturaktiviteter har ökat i länet vilket kan ha kopplingar med dialogerna som aktiverar kulturarbetare, medborgare, organisationer i länet. Modellen har en rad begränsningar i sig, inte minst att koffertmedlen enbart berör institutioner och konsulenter. Det fria kulturlivet ingår inte, vilket naturligtvis gör det svårare att påverka utvecklingen för det civila samhället, organisationer med flera.

Samverkansmodellen handlar i hög grad om dialog mellan olika aktörer, men vilka är det som bjuds in till dialog? När vi verkligen de aktörer som vi vill? Både ja och nej. Barn och unga har vi uppenbarligen inte nått i önskvärd omfattning, trots att det är ett övergripande mål att få barn och unga delaktiga i kulturlivet. Just arbetet med barn och unga måste, som tidigare nämnts, arbetas med på ett tydligare och mer målinriktat sätt. Däremot har civilsamhället deltagit på ett aktivare sätt på dialogerna än innan kultursamverkansmodellen. Aktörer som vill komma i kontakt med oss på landstinget – hur når de oss? Självklart kan alla som vill delta på dialogmöten med respektive kommun och/eller på temadialoger med olika konstarter.

Vi uppmanar alla att ta kontakt med oss och har målet att vara öppna och lyssnande. Dock är det en ständig utmaning att veta vilka vi skulle behöva nå, men inte när.

En annan fråga är om kvaliteten i kulturen blir bättre med samverkansmodellen? Frågan kan inte entydigt besvaras. Det finns inga tydliga mål i kulturplanen som syftar till högre kvalitet förutom utgångspunkten de nationella kulturpolitiska målen. Dock kan anas att genom fler möten uppstår fler samtal kring kvalitet vilket i sin tur kan gynna den konstnärliga kvaliteten och kreativiteten. I kulturplanen lyfts läns- och landsövergripande projekt och samarbeten ger ofta näring och ny energi. Kulturen i Norrbotten behöver fortsatt få inslag från andra delar av landet och världen och Norrbottens kulturliv och dess aktörer samtidigt ges möjligheter till verksamhet utanför länet. Ett samspel och en växelverkan är nödvändig för ett spännande kulturliv.

Kulturella och kreativa näringar har sedan ett par år tillbaka blivit ett fokusområde inom tillväxt och kultursektorn. Ett uppdrag som den offentliga sektorn har är att på olika sätt stötta kulturentreprenörer vilket är en utmanande uppgift, inte minst med tanke på gällande regler om statsstöd. Detta är ett problem på nationell nivå och kanske rentav på europeisk nivå. Någon form av genomgripande förutsättningsförändringar måste till för att detta område ska kunna få ett nationellt ”genombrott”.

Mål och mått ska leda till utveckling av verksamheten och att hitta relevanta mätetal och indikatorer inom kultursektorn är viktigt. Dock är det lika viktigt att komma ihåg att kulturen är kopplad till den egna upplevelsen och måste så få förbli. Detta innebär att allt inte går att mäta, men utvecklingen att hitta nyckeltal pågår i hela landet. Här måste kultursektorn och samhället i stort ha tålamod eftersom måttframtagande och genomförande av uppföljning och utvärdering tar tid. Respekten för icke- mätbarheten i vissa lägen och svårigheterna att bedöma exempelvis kvalitet måste samtidigt alltid vara levande.

I hela Sverige pågår en process om eventuella regionsammanslagningar, även om processen har ändrat karaktär och slutmålet ännu inte är klart. På vilket sätt påverkas Norrbottens kulturliv om länet blir en egen regionkommun? Vad händer om dagens Norrbotten slås ihop med andra län/regioner? Dessa frågor är intressanta och relevanta utifrån dagens situation.

En intressant aspekt, som dock är hypotetisk, är vilka mål/prioriteringar/aktiviteter som skulle ha skett utan kulturplanen och kultursamverkansmodellen. Vad hade skett inom bild- och formkonsten? Dansen? Musiken? Självklart är detta en mycket svår fråga att svara på. Dock kan konstateras att arbetstakten inte skulle varit lika hög och därmed skulle kultursatsningar tagit betydligt längre tid eller rentav inte skett alls.

En mycket väsentlig diskussionsfråga är slutligen: hur behålla och utveckla engagemanget och utvecklingsviljan när Norrbotten inte är lika intressant längre i den nationella processen? När alla län och regioner är del av densamma, när arbetet inte längre är en nyhet och kultursamverkansmodellen är etablerad.

Vem brinner för kulturen då?

Referenser

Tryckt material:

Kulturplan 2011-2013 Norrbotten, se www.nll.se

Myndighetens för kulturanalys rapport *Kultursamverkansmodellen. En första utvärdering. Rapport 2012:1*

Regeringens proposition *Tid för kultur* 2009/10:3

Vedung, Evert *Utvärdering i politik och förvaltning*, 2009, Studentlitteratur

Vestman Karlsson, Ove *Utvärderandets konst*

Landstingsplan 2011-2013 (Norrbottens läns landsting), www.nll.se

Divisionsplan 2011 och Divisionsplan 2012 för Division Kultur och utbildning, www.nll.se

Övrigt material:

Johannesson, Christina, föreläsare på Reglab under lärprojektet *Kulturdialoger* www.reglab.se samt anteckningar från lärprojektet *Kulturdialoger* 2011-2012

Vestman Karlsson, Ove, föreläsare på Reglab under lärprojektet *Kulturdialoger* www.reglab.se samt anteckningar från lärprojektet *Kulturdialoger* 2011-2012